

Companies' Experiences in Applying IFRS in Iran

Ali Rahmani *

Professor, Department of Accounting, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran.

Azam Valizadeh Larijani

Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran.

Elham Rabihavi

Master of Accounting, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran.

Abstract

The need for a set of qualified accounting standards has led to the development of international financial reporting standards. Iran, like many other countries in the world, has adopted these standards and required their application in a group of capital market companies. The main purpose of this study is to examine the challenges and benefits of implementing International Financial Reporting Standards from the perspective of the executives who are required to use the standards. The statistical population of this study consists of managers of banks, insurance companies, and listed companies that are required to comply with IFRS according to the enactment of the Stock Exchange and Securities Organization, which includes a total of 77 companies. The data collection tool of this research is a questionnaire that was distributed in September and October 2016. From 77 distributed questionnaires, 59 responses were received. For banks, the biggest challenge was the cost of training at the level of companies and users of financial information; for insurers, it was the difference between tax laws and international financial reporting standards, and for other companies, the lack of accountants and auditors that have the technical skills of implementing international financial reporting standards.

Keywords: International Financial Reporting Standards (IFRS), Benefits and Challenges, Financial Reporting, Banking And Insurance Reporting.

* Corresponding Author: rahmani@alzahra.ac.ir

How to Cite: Rahmani, A., Valizadeh Larijani, A., Rabihavi, E. (2022). Companies' Experiences in Applying IFRS in Iran, *Empirical Studies in Financial Accounting Quarterly*, 19(74), 117-143.

بررسی تجربی پروژه اجرا و پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در ایران

استاد، گروه حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه
الزهراء(س)، تهران، ایران.

علی رحمانی *

استادیار، گروه حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه
الزهراء(س)، تهران، ایران.

اعظم ولی‌زاده لاریجانی

کارشناس ارشد حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی،
دانشگاه الزهراء(س)، تهران، ایران.

الهام ریهایی

چکیده

نیاز به یک مجموعه استاندارد حسابداری باکیفیت موجب تدوین و ترویج استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی گردیده است. ایران نیز همانند بسیاری از کشورهای دنیا این استانداردها را پذیرفته است و کاربرد آن را در گروهی از شرکت‌های پذیرش شده بازار سرمایه الزامی کرده است. هدف اصلی این تحقیق بررسی وضعیت و میزان اجرای پروژه پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در شرکت‌های مشمول پیاده‌سازی و نیز مزایا و چالش‌های اجرا و پیاده‌سازی استانداردهای مذکور بر اساس تجربه زیسته مدیران این شرکت‌ها است. همچنین در این تحقیق میزان حمایت هیئت‌مدیره و سیاست‌ها و رویه‌های سایر ارکان حاکمیت شرکتی شرکت‌ها در زمینه پیاده‌سازی استانداردهای فوق‌الذکر مورد بررسی قرار گرفت. جامعه آماری این پژوهش بانک‌ها، بیمه‌ها و شرکت‌های بورسی ملزم به رعایت استانداردهای بین‌المللی طبق مصوبه سازمان بورس و اوراق بهادار است که در مجموع ۷۷ شرکت را شامل شده است. ابزار جمع‌آوری این پژوهش، پرسشنامه است. پاسخ ۵۹ پرسشنامه از ۷۷ پرسشنامه توزیع شده در شرکت‌های مشمول دریافت شد. نتایج نشان می‌دهد که تاکنون بزرگ‌ترین چالش پیاده‌سازی این استانداردها در بانک‌ها هزینه آموزش در سطح بانک و استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی آن‌ها، در شرکت‌های بیمه تفاوت قوانین مالیاتی و استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (عمدتاً حسابداری ذخایر بیمه‌ای) و در

* نویسنده مسئول: rahmani@alzahra.ac.ir

دیگر شرکت‌های مشمول، کمبود حسابداران و حساب‌برسان دارای مهارت فنی اجرای استانداردهای مذکور می‌باشد. همچنین بر اساس نتایج تحقیق، مهم‌ترین مزیت پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در شرکت‌های بیمه کاهش هزینه دسترسی به اطلاعات و در بانک‌ها و سایر شرکت‌های مشمول مقایسه‌پذیری و بهبود درک گزارشگری، می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، شرکت‌های مشمول پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، گزارشگری مالی، بازار سرمایه.

مقدمه

در سال‌های اخیر، با توجه به تغییرات شگرفی که در زمینه کسب و کارها و معاملات رخ داده است، گزارشگری مالی نیز با تغییرات قابل ملاحظه‌ای مواجه شده است. آغاز این تغییرات اساسی سال ۲۰۰۵ است؛ که اتحادیه اروپا شرکت‌های سهامی عام را ملزم به ارائه گزارش‌های مالی تلفیقی مطابق با استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی^۱ (ابگم) کرد (Jain, 2011). این استانداردها توسط هیئت استانداردهای حسابداری بین‌المللی تدوین می‌شود که یک نهاد مستقل جهانی در لندن است و ۱۵ عضو از کشورهای مختلف دارد. به این ترتیب استانداردهای بین‌المللی حسابداری و استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، امروزه تحت عنوان استانداردهای بین‌المللی حسابداری بیان می‌شوند (IASB, 2014).

حرکت به سمت ابگم در بیش از ۱۴۰ کشور دنیا، یکی از مهم‌ترین تغییرات مقرراتی چشم‌گیر در تاریخ حسابداری محسوب می‌شود (Dask et al., 2015)؛ اما باید در نظر داشت که پیاده‌سازی ابگم در کشورهای مختلف با چالش‌هایی همراه بوده است (Mantzari and Georgiou, 2019; Defond et al., 2019).

در ایران نیز به کارگیری ابگم در سال‌های اخیر به موضوع جدی و بااهمیتی تبدیل شده است. مطابق با ابلاغیه مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۲۲ سازمان بورس و اوراق بهادار، «کلیه شرکت‌ها و نهادهای مالی ثبت‌شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار و به تبع آن، شرکت‌های فرعی و وابسته آن‌ها، در صورت‌های مالی که از تاریخ ۱۳۹۲/۰۱/۰۱ و بعد از آن شروع می‌شود، مجاز به تهیه صورت‌های مالی «تلفیقی» یا «مجموعه» مبتنی بر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی می‌باشند. در این خصوص صورت‌های مالی شرکت اصلی (جداگانه) باید مطابق با استانداردهای حسابداری ایران تهیه و ارائه شود و لزومی به تهیه و ارائه صورت‌های مالی تلفیقی بر اساس استانداردهای حسابداری ایران نمی‌باشد. بدیهی است تهیه و ارائه صورت‌های مالی شرکت اصلی (جداگانه) مطابق با

1. International Financial Reporting Standards (IFRS)

استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به‌عنوان مکمل بلامانع است». نکته جالب توجه در این ابلاغیه، لزوم تهیه صورت‌های مالی جداگانه مطابق با استانداردهای حسابداری ایران است که ازجمله دلایل آن می‌توان به کاهش اثرات اقتصادی ناشی از به‌کارگیری ابگم ازجمله مسائل مربوط به مالیات، شناسایی ذخایر و تقسیم سود اشاره کرد. به‌عنوان مثال، ابگم اندازه‌گیری ارزش منصفانه را برای بسیاری از اقلام صورت‌های مالی اختیاری یا اجباری نموده است که این امر می‌تواند اثرات قابل ملاحظه‌ای بر سود شرکت‌ها و در نتیجه مالیات عملکرد آن‌ها داشته باشد. از آنجا که مالیات بر اساس اظهارنامه شرکت مادر مطالبه و وصول می‌شود، از این رو، تأکید بر تهیه صورت‌های مالی تلفیقی مبتنی بر ابگم و لزوم تهیه صورت‌های مالی جداگانه مبتنی بر استانداردهای ایران از بروز مسائل و مشکلات مالیاتی پیشگیری می‌کند. همچنین تأکید بر تهیه صورت‌های مالی تلفیقی مبتنی بر ابگم می‌تواند شروع مناسبی به منظور ایجاد آمادگی در شرکت‌ها جهت ترویج ابگم و مدیریت اثرات اقتصادی تغییر رژیم حسابداری از ملی به بین‌المللی باشد. لازم به ذکر است که مطابق با ابلاغیه مذکور، سال ۱۳۹۵ برای الزام ناشران بزرگ پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران جهت تهیه صورت‌های مالی مبتنی بر ابگم در نظر گرفته شده است. در این خصوص، سازمان بورس و اوراق بهادار در آبان ماه سال ۹۵ به‌صورت دقیق‌تر مصادیق خود از شرکت‌هایی که ملزم به رعایت ابگم می‌باشند را ابلاغ نمود که عبارت‌اند از: کلیه بانک‌ها، مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه ثبت‌شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار و کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران که سرمایه ثبت‌شده آن‌ها ۱۰۰۰ ر ۱۰ میلیارد ریال و بیشتر از آن است.

طبق این ابلاغیه ۷۷ شرکت در زمان انجام این تحقیق مشمول تهیه صورت‌های مالی تلفیقی بر مبنای ابگم بوده‌اند. بررسی پژوهشگران در سامانه کدال نشان داد که فقط یک شرکت در صنعت فولاد این الزام را رعایت کرده است. لذا مسئله اصلی این تحقیق شناسایی و ارزیابی اقدامات شرکت‌های مشمول در راستای پروژه پیاده‌سازی ابگم می‌باشد. وضعیت اجرا و میزان پیشرفت پیاده‌سازی ابگم و درک شرکت‌ها از مزایا و چالش‌هایی

که در پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی با آن مواجه هستند، موردبررسی قرار گرفته است؛ به عبارت دیگر، در این تحقیق مطابق با تجربه زیسته مدیران شرکت‌های مذکور به این امر پرداخته شده است که ابگم چه مزایایی برای این شرکت‌ها داشته و آن‌ها را علاقه‌مند به ابگم و فراهم کردن امور مربوط به پیاده‌سازی آن نموده است و در مقابل چه چالش‌هایی را برای آن‌ها ایجاد کرده و مانع از اجرای کامل و دقیق استانداردهای مذکور شده است. در نهایت، این تحقیق طبق تجربه عملی به دست آمده در شرکت‌های فوق‌الذکر، وضعیت حمایت و پشتیبانی هیئت‌مدیره و رویه‌های سایر عوامل حاکمیت شرکتی که لازمه موفقیت چنین پروژه‌هایی است را مستند نموده است.

با توجه به مطالب فوق، دانش‌افزایی این تحقیق نسبت به تحقیقات قبلی ارائه شواهد تجربی از تجربه زیسته مدیران شرکت‌های مشمول تهیه صورت‌های مالی مبتنی بر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در پیاده‌سازی و اجرای استانداردها و الزامات قانونی مربوط است.

پیشینه پژوهش

حامیان ابگم استدلال می‌کنند که استفاده از این استانداردها کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می‌دهد و برای سرمایه‌گذاران مزایای زیادی دارد. مخالفان استدلال می‌کنند که مجموعه‌ای از استانداردها به دلیل تفاوت‌های موجود بین کشورها برای همه مناسب نیست (Soderstrom and Sun, 2007)؛ بنابراین، مشخص است که مجموعه استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی، کامل و باکیفیت است. ارزیابی‌های انجام‌شده توسط سازمان بین‌المللی کمیسیون‌های بورس و اوراق بهادار^۱ مؤید مناسب بودن این استانداردها به عنوان یک مجموعه باکیفیت است (IOSCO, 2008). در ارزیابی ریسک کشوری ایران که توسط سازمان همکاری‌های اقتصادی^۲ انجام می‌شود، از کیفیت استانداردهای حسابداری ملی ارزیابی مطلوبی نشده و نمره ایران در این بخش کمتر از استاندارد است و از این بابت

1. International Organization of Securities Commissions (IOSCO)

2. The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

کشور متحمل هزینه‌هایی می‌شود. برای مثال مجموعه استانداردهای ملی برخی از رویدادها و معاملات را پوشش نداده که منجر به مشکلاتی در گزارشگری مالی شده است که نمونه آن عدم شناخت تعهدات مزایای بازنشستگی تا چند سال گذشته می‌باشد و هنوز در مورد هزینه‌های پس از بازنشستگی غیر از مستمری بازنشستگی تعهدات به‌درستی ثبت نمی‌شود. این امر موجب کمتر نشان داده شدن بدهی‌ها و تعهدات و هزینه‌ها و بالاتر گزارش کردن سود و سود انباشته و نسبت کفایت سرمایه در بانک‌های دولتی می‌شود و کیفیت صورت‌های مالی آن‌ها را مورد تردید قرار می‌دهد. در این خصوص لازم به ذکر است که در سه بانک دولتی خصوصی شده، کسری ذخیره مزایای بازنشستگی و مشکلات اکچوئری که با الزام بورس اوراق بهادار تهران در زمان پذیرش این بانک‌ها در سال ۸۶ شناسایی شده است، همچنان در قالب یک بند گزارش حسابرسی ملاحظه می‌شود. ضمن این‌که قبل از آن تاریخ، این رابطه حجم زیادی تعهد و هزینه به دلیل فقدان استاندارد ملی در حساب‌های آن‌ها ثبت نشده بود.

پذیرش مجموعه واحدی از استانداردهای حسابداری باعث بهبود کیفیت سود، قابلیت مقایسه بیشتر صورت‌های مالی، افزایش شفافیت و کاهش ریسک می‌شود. علاوه بر آن، صورت‌های مالی با قابلیت مقایسه به سرمایه‌گذاران بالقوه کمک می‌کند تا اطلاعات مالی شرکت‌های داخلی را با شرکت‌های عضو بازارهای سرمایه خارجی مقایسه کنند (Houque et al., 2016). باید توجه داشت که علی‌رغم تمام این مزایا، موانعی نیز بر سر راه هماهنگ‌سازی وجود دارد، از جمله این‌که استانداردهای حسابداری با توجه به اوضاع اقتصادی و سیاسی هر کشور تعدیل شده است و یکنواخت‌سازی بدون در نظر گرفتن این شرایط امکان‌پذیر نیست (Ball, 2006). در نتیجه، هماهنگ‌سازی نیاز به صرف هزینه و زمان قابل توجهی دارد. همچنین وجود تفاوت قابل ملاحظه بین روش‌های حسابداری، فقدان نیروهای آموزش دیده برای به‌کارگیری ابگم و نبود زیرساخت‌های قانونی و مقرراتی و نیز زیرساخت‌های حرفه‌ای در سطح بازار سرمایه و شرکت‌ها، از دیگر موانع و تهدیدهای مربوط به پیاده‌سازی ابگم می‌باشد (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۹).

در ادامه مزایا و چالش‌های به‌کارگیری ابگم به‌صورت مختصر مورد اشاره قرار می‌گیرد:

مزایای به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی

ابگم مجموعه کاملی از استانداردهای حسابداری است که برای تمامی معاملات و رویدادهای مالی و اقتصادی، ضوابط شناخت، اندازه‌گیری و گزارشگری و افشا تعیین نموده است. در ایران نبود برخی از استانداردهای حسابداری موجب شده بود که برخی از معاملات و رویدادهای مالی شرکت‌ها شناسایی و گزارش نشود که این موضوع نتایج اقتصادی قابل ملاحظه‌ای به همراه داشت. به‌عنوان مثال، فقدان استاندارد در خصوص مزایای بازنشستگی موجب شد سالیان متمادی ارقام سنگین تعهدات مالی شرکت‌های دارای طرح بازنشستگی با مزایای معین شناسایی و گزارش نشود. این در حالی است که با پذیرش و به‌کارگیری ابگم این مشکل تخفیف یافته است. با این وجود، هزینه‌های درمانی و دیگر هزینه‌های پس از بازنشستگی همچنان اندازه‌گیری و گزارش نمی‌شوند.

درباره دیگر مزایای استفاده از ابگم، می‌توان گفت با پذیرش این استانداردها، یک واحد تجاری می‌تواند صورت‌های مالی خود را با اصول مشابه شرکت‌های رقیب خارجی ارائه کند. در نتیجه قابلیت مقایسه بین اطلاعات این شرکت‌ها وجود دارد و علاوه بر آن شرکت‌های مادری که شرکت‌های تابعه آن‌ها در کشورهایایی فعالیت دارند که ابگم را پذیرفته‌اند، یک زبان مشترک حسابداری خواهند داشت (باقرآبادی و همکاران، ۱۳۹۵). شرکت‌هایی که استانداردهای بین‌المللی حسابداری را در سیستم گزارشگری خود اعمال کردند، دارای کیفیت حسابداری بالاتری در دوره‌های پس از اعمال این استانداردها نسبت به دوره‌های قبل از آن بودند (Barth et al., 2006).

چالش‌های استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی

از دیدگاه‌های زیربنایی ابگم، تأکید بر ارزش‌های منصفانه است. این استانداردها قصد دارند تا استفاده از ارزش‌های منصفانه را جایگزین مبنای بهای تمام‌شده تاریخی کنند. در

شرایط کنونی به‌دست‌آمده آوردن اطلاعات مربوط و قابل‌اتکا در مورد ارزش‌های منصفانه، از مهم‌ترین چالش‌هایی است که تهیه‌کنندگان اطلاعات مالی و به‌تبع آن حساب‌برسان با آن روبه‌رو هستند. زمانی که بازار فعال وجود ندارد، قیمت‌های بازار در دسترس نخواهد بود، بنابراین برآوردها باید بر اساس سایر اطلاعات صورت‌گیرد، لذا درجه عدم اطمینان افزایش‌یافته و بر ریسک تحریف بااهمیت صورت‌های مالی توسط صاحب‌کار تأثیر می‌گذارد (هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری، ۲۰۱۵).

از دیگر چالش‌های پیاده‌سازی ابگم، ناهماهنگی آن با برخی از مقررات کشورها است. یکی از زمینه‌های مقرراتی که عمدتاً ناهماهنگی‌هایی با ابگم دارد، قوانین و مقررات مالیاتی است. (Gassen and Sellhorn, 2007؛ خوش‌طینت و رحیمیان، ۱۳۸۳).

اثربخشی در استفاده از ابگم در کشورهای درحال‌توسعه، نیاز به منابع انسانی آموزش‌دیده دارد تا استانداردها قابل‌فهم و کاربردی باشند. در حال حاضر فقدان پرسنل واجد شرایط در این زمینه چالش بزرگی است که شرکت‌ها با آن روبه‌رو هستند. یکی از چالش‌های اصلی در اجرا و فرآیند پیاده‌سازی، کمبود حسابداران و حساب‌برسانی است که از نظر فنی مهارت اجرای ابگم را دارند (Abiodun and Asamu, 2018). از طرف دیگر، مطابق با نتیجه تحقیق ولی زاده و همکاران (۱۳۹۹) سیستم آموزشی کشور در حال حاضر آمادگی لازم برای آموزش ابگم را ندارد و از لحاظ اساتید آگاه و باتجربه در این زمینه، کتب و متون آموزشی مناسب و همچنین امکانات لازم جهت آموزش ابگم دچار کمبود است.

وجود یک نرم‌افزار مالی برای شرکت‌ها که دارای رویکردی جهت‌نگهداشت ثبت‌های حسابداری بر مبنای استانداردهای داخلی و استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی باشد می‌تواند برای حسابداران حرفه‌ای بسیار سودمند باشد (هاشم‌نیا و خاکسار، ۱۳۹۶). در حال حاضر عدم وجود سیستم‌های اطلاعاتی به‌روز و مناسب جهت پیاده‌سازی ابگم یکی دیگر از چالش‌های به‌کارگیری این استانداردها است.

چالش دیگر در اجرای ابگم، ماهیت پیچیده برخی از استانداردها است. برای برخی کسب‌وکارها، معیارهای سرمایه‌ای کردن هزینه‌های تحقیق و توسعه دور از واقعیت اقتصادی به نظر می‌رسد. عدم اطمینان در ابگم از جمله استاندارد ابزارهای مالی بر مؤسسات مالی تأثیر دارد (Jermakowicz, 2004).

برای حمایت از پیاده‌سازی پایدار ابگم باید منابع لازم و کافی برای شرکت‌ها و تهیه‌کنندگان در نظر گرفته شود. فقدان گروه‌های مشورتی برای پاسخ دادن سریع به نگرانی‌های استفاده‌کنندگان و ارائه خدمات و رفع ابهامات، از مهم‌ترین موانع اجرایی ابگم می‌باشد. (Odia and Ogiedu, 2013).

نتیجه تحقیق ابوبکر (۲۰۱۹) نشان می‌دهد عدم آمادگی برای پذیرش ابگم، دشواری در درک و اجرای آن‌ها، تفاوت بین استانداردهای ملی و ابگم و اندازه‌گیری ارزش منصفانه مهم‌ترین چالش‌ها در پذیرش استانداردهای مذکور است. همچنین این تحقیق نشان داد بهبود کیفیت گزارشگری مالی، شفاف‌سازی گزارشگری و جذب سرمایه‌گذاران جدید از اصلی‌ترین مزایایی است که شرکت‌ها انتظار دارند از اجرای ابگم به دست آورند. چیکاگو و همکاران^۱ (۲۰۱۸)، تحقیقی را با موضوع مزایا و هزینه‌های پیاده‌سازی ابگم از منظر مدیران مالی در بازه زمانی ۲۰۱۳-۲۰۱۴ انجام داده‌اند. آن‌ها دریافته‌اند که در اکثر شرکت‌ها نگرانی‌های عمده‌ای درباره پیاده‌سازی ابگم وجود دارد. عدم اطمینان از تفسیر استانداردها، آموزش کارکنان، سیستم‌های فناوری اطلاعات، دانش فنی و تفاوت بین استانداردهای ملی و استانداردهای مذکور به‌عنوان نگرانی عمده این شرکت‌ها گزارش شده است. به احتمال زیاد شرکت‌های بزرگ به دلیل مقایسه‌پذیری صورت‌های مالی در سطح بین‌المللی بیشتر از مزایای ابگم استفاده می‌کنند.

هم‌چنین بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از تحقیق سلیمانی و رسولی (۱۳۹۶) هماهنگ‌سازی استانداردهای حسابداری ایران با استانداردهای بین‌المللی از نظر افراد فعال در حرفه حسابداری با چالش‌هایی روبروست. لیکن علیرغم وجود چالش‌ها نباید هدف

1. Chikako et al

هماهنگ‌سازی نادیده گرفته شود. پاسخ‌دهندگان معتقدند پذیرش و به‌کارگیری ابگم از حیث هزینه توجیه‌پذیر بوده و قابلیت مقایسه اطلاعات مالی را افزایش داده و مربوط بودن و شفافیت بیشتری را در پی خواهد داشت و احتمال اقدامات غیرقانونی شرکت‌ها را کاهش داده و موجب جذب سرمایه خارجی خواهد شد.

رحمانی و علیپور (۱۳۸۹)، ۱۰ عامل را به‌عنوان موانع پذیرش ابگم شناسایی کردند که به ترتیب اهمیت عبارت‌اند از عدم آموزش استانداردهای بین‌المللی در دانشگاه‌ها، عدم حضور مؤثر در مجامع حرفه‌ای حسابداری و بازارهای مالی، عدم گسترش بازار سرمایه به‌عنوان یک بورس بین‌المللی و موانع سرمایه‌گذاری خارجی در ایران، سیستم و قوانین مالیاتی کشور، پایین بودن سطح مبادلات بین‌المللی به‌خصوص از لحاظ تأمین منابع مالی، نگرانی از عدم درک کامل ذینفعان ناشی از تغییرات، فقدان زیرساخت‌های اقتصاد توسعه‌یافته مانند بازارهای متشکل در کشور، تفاوت محیط کسب‌وکار، ساختار سرمایه و مالکیت در کشور، فقدان آشنایی حسابداران (تهیه‌کنندگان اطلاعات)، استفاده‌کنندگان و حساب‌برسان با استانداردهای بین‌المللی حسابداری، نفوذ برخی از شرکت‌های بزرگ و بانک‌ها در کشور.

پرسش‌های پژوهش

با توجه به مبانی نظری و پیشینه تحقیق و با عنایت به الزامات سازمان بورس و اوراق بهادار مبنی بر لزوم تهیه صورت‌های مالی تلفیقی برخی از شرکت‌ها (کلیه بانک‌ها، مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه ثبت‌شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار و کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران که سرمایه ثبت‌شده آن‌ها ۱۰,۰۰۰ میلیارد ریال و بیشتر از آن است) مطابق با ابگم از سال ۱۳۹۵ و همچنین به دلیل اهمیت کسب شناخت از اقداماتی که تاکنون شرکت‌های مشمول پیاده‌سازی ابگم در جهت این پروژه انجام داده‌اند و نیز تجربیات مدیران این شرکت‌ها از چالش‌ها و مزایایی که تاکنون با آن مواجه بوده و بر اقدامات ایشان در راستای پروژه مذکور اثرگذار بوده است، پرسش‌های این تحقیق به شرح زیر طراحی شده است:

۱. شرکت‌های مشمول پروژه پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، تاکنون چه اقداماتی را در راستای اجرای و پیاده‌سازی آن انجام داده‌اند؟
۲. چالش‌ها و مزایای پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در شرکت‌های مشمول چیست؟
۳. حمایت هیئت‌مدیره و سایر ارکان حاکمیت شرکتی در اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در شرکت‌های مشمول چگونه است؟

روش

تحقیق حاضر از جمله تحقیقات پیمایشی و کاربردی است. در تحقیق حاضر از پرسشنامه استفاده شده است. مقیاس اندازه‌گیری به کاررفته در این تحقیق، طیف لیکرت می‌باشد. توزیع پرسشنامه بین ۷۷ شرکت مشمول که جامعه آماری پژوهش را تشکیل می‌دهند، از ۶ شهریور ۱۳۹۷ شروع شد و تا پایان مهر ۱۳۹۷ به طول انجامید. پاسخ ۵۹ پرسشنامه دریافت شد که ۱۵ پرسشنامه از بانک‌ها، ۱۸ پرسشنامه از بیمه‌ها و ۲۶ پرسشنامه از دیگر شرکت‌های مشمول ابگم است. در هر یک از شرکت‌ها یک پرسشنامه توسط مدیر رده بالا یا اعضای کمیته ابگم و یا افراد درگیر با ابگم پر شده است.

از معیار الفای کرونباخ برای آزمون پایایی ابزار استفاده شده است. مقدار الفای ۰/۷۷۹ به دست آمد که نشان‌دهنده میزان پایایی مطلوب است؛ بنابراین بر مبنای نتایج حاصل از آزمون‌های فوق می‌توان قابلیت اعتماد پرسشنامه را استنتاج نمود.

به‌منظور بررسی روایی پرسشنامه تحقیق، برای استخراج گویه‌های پرسشنامه از ماتریس نظری استفاده شد. سپس پرسشنامه به‌وسیله اساتید و افراد آشنا و آگاه به موضوع موردبررسی قرار گرفت و منجر به اصلاحاتی شد. پرسشنامه نهایی بین همه جامعه آماری توزیع شد.

یافته‌ها

مشخصات شرکت‌های پاسخ‌دهنده

تعداد شرکت‌کنندگان در این تحقیق به تفکیک نوع شرکت در جدول ۱ مشخص شده است. همچنین برخی از اطلاعات مربوط به پاسخ‌دهندگان در جداول شماره ۲ تا ۴ ارائه گردیده است. لازم به ذکر است که سمت سازمانی افراد پاسخ‌دهنده مدیر مالی یا کارشناس ارشد واحد مالی شرکت‌های مشمول بوده است.

جدول ۱. توزیع فراوانی مطلق و درصدی به تفکیک پاسخ‌دهندگان

نوع شرکت	تعداد پاسخ‌دهندگان	درصد از کل پاسخ‌دهندگان
بانک‌ها	۱۵	۲۵٪
بیمه‌ها	۱۸	۳۱٪
دیگر شرکت‌های بورسی	۲۶	۴۴٪
جمع پاسخ‌دهندگان	۵۹	۱۰۰٪

جدول ۲. توزیع فراوانی مطلق و درصدی جنسیت پاسخ‌دهندگان

جنسیت	فراوانی	درصد
زن	۸	۱۴٪
مرد	۵۱	۸۶٪
جمع	۵۹	۱۰۰٪

جدول ۳. توزیع فراوانی مطلق و درصدی تحصیلات پاسخ‌دهندگان

تحصیلات	فراوانی	درصد
لیسانس	۸	۱۴٪
فوق‌لیسانس	۳۹	۶۶٪
دکتر	۱۲	۲۰٪
جمع کل	۵۹	۱۰۰٪

جدول ۴: توزیع فراوانی مطلق و درصدی تجربه کاری پاسخ‌دهندگان

تجربه کاری	فراوانی	درصد
کمتر از ۵ سال	۴	٪۷
۵ تا ۱۰ سال	۵	٪۸
۱۰ تا ۱۵ سال	۳۰	٪۵۱
بالاتر از ۱۵ سال	۲۰	٪۳۴
جمع کل	۵۹	٪۱۰۰

وضعیت اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در شرکت‌های مشمول در بخش نخست، اطلاعات مرتبط با چگونگی تعریف پروژه پیاده‌سازی ابگم، وضعیت اجرا و سازمان‌دهی آن، در جدول ۵ به تفکیک صنعت بانک، بیمه و دیگر صنایع ارائه شده است:

جدول ۵. چگونگی تعریف پروژه و سازمان‌دهی اجرای ابگم

کلید پاسخ‌دهندگان	دیگر شرکت‌ها		بیمه		بانک		اجرا و پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی	
	بله	خیر	بله	خیر	بله	خیر		
	٪۴۹	٪۵۱	٪۶۵	٪۳۵	٪۱۰۰	۰	٪۲۰ / ٪۸۰	شرکت شروع به اجرای ابگم نموده است.
	٪۵۷	٪۴۳	٪۵۰	٪۵۰	٪۱۲	٪۸۸	٪۵۴ / ٪۴۶	شرکت تمایل به اجرای داوطلبانه ابگم دارد.
	٪۲۰	٪۸۰	٪۱۹	٪۷۹	٪۱۰۰	۰	٪۵۴ / ٪۴۶	شرکت برنامه و دستورالعمل مدونی برای اجرای ابگم تهیه کرده است.
	٪۳۳	٪۶۷	٪۳۴	٪۶۶	٪۷۸	٪۲۲	٪۵۴ / ٪۴۶	زمانبندی اجرای ابگم در شرکت مشخص شده است
	٪۵۴	٪۴۶	٪۶۵	٪۳۵	٪۵۶	٪۴۴	٪۵۴ / ٪۴۶	مسئول پروژه ابگم در شرکت مشخص شده است.
	٪۹۱	٪۹	٪۸۰	٪۲۰	۰	٪۱۰۰	۰ / ٪۱۰۰	شرکت برای اجرای ابگم، نیاز به آموزش کارکنان فعلی دارد.
	٪۷۷	٪۲۳	٪۶۵	٪۳۵	٪۲۳	٪۷۷	۰ / ٪۱۰۰	شرکت برای اجرای ابگم، از نیروی متخصص برون‌سازمانی استفاده می‌کند.

همان‌طور که در جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود بیش از ۸۰ درصد بانک‌ها و هم‌چنین بیش از ۶۵ درصد سایر شرکت‌ها فرایند اجرای ابگم را آغاز کرده‌اند. در مقابل هیچ‌کدام از شرکت‌های بیمه‌ای که در تحقیق شرکت کرده‌اند، این فرایند را آغاز نکرده‌اند.

بیش از ۵۷ درصد پاسخ‌دهندگان تمایل به اجرای ابگم دارند. ۴۶ درصد بانک‌ها و ۱۹ درصد سایر شرکت‌های پاسخ‌دهنده برنامه و دستورالعمل مدون برای اجرای استانداردهای بین‌المللی تهیه کرده‌اند. هیچ‌کدام از شرکت‌های بیمه پاسخ‌دهنده برنامه مدونی برای اجرای استانداردهای بین‌المللی ندارند.

در ۳۳ درصد شرکت‌های پاسخ‌دهنده زمان‌بندی اجرای ابگم مشخص شده و در ۵۴ درصد آن‌ها مسئول اجرای پروژه ابگم تعیین گردیده است. تمام بانک‌ها و شرکت‌های بیمه و بیش از ۸۰ درصد دیگر شرکت‌های پاسخ‌دهنده اذعان کرده‌اند که برای اجرای ابگم نیاز به آموزش نیروهای فعلی خود دارند. تمام بانک‌ها، ۷۷ درصد بیمه‌ها و ۶۵ درصد شرکت‌های پاسخ‌دهنده برای اجرای ابگم از نیروی برون‌سازمانی استفاده می‌کنند.

مزایا و چالش‌های پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی

در ادامه مزایا و چالش‌های ابگم از دید پاسخ‌دهندگان در جداول زیر ارائه شده است. لازم به ذکر است که نتایج ارائه شده در جداول ۶ و ۷ در واقع نتیجه به‌دست آمده از تجربه عملی مدیران شرکت‌های مشمول پروژه تهیه صورت‌های مالی مبتنی بر استانداردهای مذکور می‌باشد.

جدول ۶. مزایای پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی

شاخص	منبع	میانگین	اماره t	درجه آزادی	سطح معناداری
بهبود قابلیت مقایسه	گوردون و ناتاشا (۲۰۱۷) رحمانی و همکاران (۱۳۹۹)	۴/۵۷۶	۵۹/۲۶۰	۵۸	۰/۰۰
ارتقای کیفیت گزارشگری مالی	گوردون و ناتاشا (۲۰۱۷) رحمانی و همکاران (۱۳۹۹)	۴/۳۳۸	۴۲/۷۶۹	۵۸	۰/۰۰
صرفه‌جویی در زمان و هزینه	گراوند (۱۳۹۴)	۴/۰۸۸	۵۰/۶۳۱	۵۸	۰/۰۰

جدول ۷. چالش‌های پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی

شاخص	رفرنس	میانگین	اماره t	درجه آزادی	سطح معناداری
ارزش منصفانه	لونا سکو (۲۰۱۲) تان و همکاران (۲۰۱۱) بال (۲۰۰۶)	۳/۵۸۴	۲۸/۸۶۳	۵۸	۰/۰۰
سیستم مالیات و قوانین کشور	استر جیوس (۲۰۰۶) ابرهاتینگر و کلوس ترمن (۲۰۰۷) مقدمه استانداردهای حسابداری ایران	۳/۸۵۲	۳۹/۹۰۳	۵۸	۰/۰۰
عدم آموزش حسابداران، تهیه کنندگان و استفاده کنندگان	ابیدون و اسامو (۲۰۱۸) زاکاری (۲۰۱۶)	۴/۲۹۳	۵۰/۴۷۰	۵۸	۰/۰۰
سیستم‌های اطلاعاتی	مرادی و رضایی (۱۳۹۵)	۴/۲۸۸	۳۷/۷۷۴	۵۸	۰/۰۰
محیط اقتصادی	سیدی و همکاران (۱۳۹۶) بشیری منش (۱۳۸۵)	۳/۹۴۸	۳۴/۶۳۹	۵۸	۰/۰۰
پیچیدگی و عدم اطمینان	جرماکوویچ (۲۰۰۴)	۳/۶۶۱	۴۲/۶۴۵	۵۸	۰/۰۰
فقدان دستورالعمل اجرایی برای شرکت‌ها	اودیا و اوگیدو (۲۰۱۳)	۴/۱۴۳	۴۳/۴۶۱	۵۸	۰/۰۰
هزینه‌های به کارگیری	سوگولف و ولف (۲۰۰۸) کرزبر (۱۳۹۴)	۳/۷۹۰	۴۳/۸۶۵	۵۸	۰/۰۰

با توجه به نتایج بالا، بهبود قابلیت مقایسه، ارتقای کیفیت گزارشگری مالی و صرفه‌جویی در زمان و هزینه، از جمله مزایایی است که موجب ترغیب شرکت‌های مشمول به انجام اقداماتی در راستای پروژه به کارگیری ابگم گردیده است. با این وجود، این شرکت‌ها برای انجام این مهم با مشکلات و چالش‌هایی در زمینه‌های ارزش منصفانه، قوانین و مقررات کشور، عدم آموزش حسابداران، تهیه کنندگان و استفاده کنندگان از استانداردهای

بین‌المللی، سیستم‌های اطلاعاتی، محیط اقتصادی، پیچیدگی و عدم اطمینان استانداردهای بین‌المللی، فقدان دستورالعمل اجرایی برای شرکت‌ها و هزینه‌های به‌کارگیری استانداردهای مذکور، مواجه می‌باشند که این چالش‌ها بر موضوع وضعیت اجرای ابگم توسط شرکت‌ها (طبق جدول شماره ۲) اثرگذار بوده است.

رتبه‌بندی عوامل

در این بخش مزایا و چالش‌های اجرا و پیاده‌سازی ابگم از دیدگاه مدیران شرکت‌های مشمول به تفکیک بانک‌ها، بیمه‌ها و شرکت‌ها، رتبه‌بندی شده است. برای انجام این رتبه‌بندی، از آزمون فریدمن استفاده شده است و ارتباط بین گزاره‌های مندرج در نتیجه رتبه‌بندی با شاخص‌های مربوط به مزایا و چالش‌های به‌کارگیری ابگم (جدول ۶ و ۷) مشخص شده است. نتایج نشان می‌دهد که از بین مزایای موردبررسی، قابلیت مقایسه، صرفه‌جویی در زمان و هزینه، ارتقای کیفیت گزارشگری مالی و سیستم‌های اطلاعاتی بیشترین میانگین را در کل جامعه آماری کسب کرده‌اند.

جدول ۸. رتبه‌بندی مزایا بر اساس به تفکیک شرکت‌های پاسخ‌دهنده

رتبه	بانک‌ها	بیمه‌ها	دیگر شرکت‌ها
۱	مقایسه‌پذیری و بهبود درک گزارشگری (گزاره مربوط به شاخص قابلیت مقایسه)	کاهش هزینه دسترسی به اطلاعات بازارهای سرمایه مختلف (گزاره مربوط به شاخص صرفه‌جویی در زمان و هزینه)	مقایسه‌پذیری و بهبود درک گزارشگری (گزاره مربوط به شاخص قابلیت مقایسه)
۲	جذب سرمایه خارجی را کارتر می‌سازد. (گزاره مربوط به شاخص قابلیت مقایسه)	مقایسه‌پذیری و بهبود درک گزارشگری. (گزاره مربوط به شاخص قابلیت مقایسه)	جذب سرمایه خارجی را کارتر می‌سازد (گزاره مربوط به شاخص قابلیت مقایسه)
۳	ارتقا شفافیت و کیفیت گزارشگری مالی (گزاره مربوط به شاخص ارتقای کیفیت گزارشگری مالی)	جذب سرمایه خارجی را کارتر می‌سازد. (گزاره مربوط به شاخص قابلیت مقایسه)	کاهش هزینه دسترسی به اطلاعات بازارهای سرمایه مختلف (گزاره مربوط به شاخص صرفه‌جویی در زمان و هزینه)

رتبه	بانک‌ها	بیمه‌ها	دیگر شرکت‌ها
۴	کاهش هزینه دسترسی به اطلاعات بازارهای سرمایه مختلف (گزاره مربوط به شاخص صرفه‌جویی در زمان و هزینه)	ارتقا شفافیت و کیفیت گزارشگری مالی (گزاره مربوط به شاخص ارتقای کیفیت گزارشگری مالی)	ارتقا شفافیت و کیفیت گزارشگری مالی (گزاره مربوط به شاخص ارتقای کیفیت گزارشگری مالی)

جدول ۹. رتبه‌بندی چالش‌ها بر اساس آزمون فریدمن

رتبه	بانک‌ها	بیمه‌ها	دیگر شرکت‌ها
۱	هزینه آموزش در سطح شرکت‌ها و استفاده کنندگان اطلاعات مالی (گزاره مربوط به عدم آموزش حسابداران، تهیه کنندگان و استفاده کنندگان)	تفاوت قوانین مالیاتی و ابگم (گزاره مربوط به شاخص مالیات و قوانین کشور)	کمبود حسابداران و حسابرسان که از نظر فنی مهارت اجرای ابگم را دارند (گزاره مربوط به عدم آموزش حسابداران، تهیه کنندگان و استفاده کنندگان)
۲	کمبود نرم‌افزار مالی که دارای رویکردی جهت نگهداشت ثبت‌های حسابداری بر مبنای دو استاندارد ملی و بین‌المللی باشد. (گزاره مربوط به شاخص سیستم اطلاعاتی)	عدم وجود بازار کارا برای تعیین ارزش منصفانه (گزاره مربوط به شاخص ارزش منصفانه)	نبود شناخت کافی و درک مناسب از اجزای صورت‌های مالی (گزاره مربوط به عدم آموزش حسابداران، تهیه کنندگان و استفاده کنندگان)
۳	کمبود حسابداران و حسابرسان که از نظر فنی مهارت اجرای ابگم را دارند (گزاره مربوط به عدم آموزش حسابداران، تهیه کنندگان و استفاده کنندگان)	نبود شناخت کافی و درک مناسب از اجزای صورت‌های مالی (گزاره مربوط به عدم آموزش حسابداران، تهیه کنندگان و استفاده کنندگان)	تأکید بر مقدم بودن قوانین بر استاندارد (گزاره مربوط به شاخص مالیات و قوانین کشور)
۴	فقدان بازارهای منسجم و کارا (گزاره مربوط به شاخص محیط اقتصادی)	فقدان بازارهای منسجم و کارا (گزاره مربوط به شاخص محیط اقتصادی)	کمبود نرم‌افزار مالی که دارای رویکردی جهت نگهداشت ثبت‌های حسابداری بر مبنای دو استاندارد ملی و بین‌المللی باشد. (گزاره مربوط به شاخص سیستم اطلاعاتی)

حمایت هیئت‌مدیره در اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی

در پروژه‌های بزرگ همانند تغییر رژیم حسابداری نگرش و حمایت هیئت‌مدیره یک عامل کلیدی موفقیت پروژه است. لذا در ادامه بر اساس نتایج تحلیل پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده، میزان حمایت هیئت‌مدیره و رویه‌ها و سیاست‌های سایر ارکان حاکمیت شرکتی شرکت‌ها در قبال اجرای ابگم به شرح جدول شماره ۱۰ گزارش شده است:

جدول ۱۰. حمایت هیئت‌مدیره در اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی

کل پاسخ‌دهندگان		دیگر شرکت‌ها		بیمه‌ها		بانک‌ها		اجرا و پیاده‌سازی ابگم
		بله	خیر	بله	خیر	بله	خیر	
۹٪	۹۱٪	۰	۱۰۰٪	۰	۱۰۰٪	۵۴٪	۴۶٪	هیئت‌مدیره شرکت از اجرای ابگم پشتیبانی می‌کند.
۴۶٪	۵۴٪	۴۷٪	۵۳٪	۰	۱۰۰٪	۱۰۰٪	۰	هیئت‌مدیره شرکت درباره مزایای پذیرش ابگم کاملاً توجیه می‌باشند.
۵۶٪	۴۴٪	۵۳٪	۴۷٪	۲۳٪	۷۷٪	۱۰۰٪	۰	برای هیئت‌مدیره جلسات توجیهی در مورد اجرای ابگم برگزار شده است.
۵۶٪	۴۴٪	۵۳٪	۴۷٪	۲۳٪	۷۷٪	۱۰۰٪	۰	کمیته راهبری برای استقرار ابگم در شرکت تشکیل می‌شود.
۵۶٪	۴۴٪	۵۳٪	۴۷٪	۲۳٪	۷۷٪	۱۰۰٪	۰	جلسات هفتگی (ماهانه) به صورت منظم برای هماهنگی فعالیت‌های لازم برای اجرای ابگم برگزار می‌شود.
۴۹٪	۵۱٪	۵۳٪	۴۷٪	۴۵٪	۵۵٪	۴۷٪	۵۳٪	به کارگیری ابگم در سطح صورت‌های مالی تلفیقی به عنوان مکمل صورت‌های مالی مبتنی بر استانداردهای ملی، نگرانی‌های هیئت‌مدیره را کاهش داده است.
۳۴٪	۶۶٪	۱۶٪	۸۴٪	۵۵٪	۴۵٪	۵۴٪	۴۶٪	سهمدار اصلی شرکت پیگیر استقرار ابگم در صورت‌های مالی است.
۵۳٪	۴۷٪	۲۴٪	۷۶٪	۲۳٪	۷۷٪	۱۰۰٪	۰	شرکت برنامه‌ای برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و ورود به بورس‌های بین‌المللی دارد.
۲۹٪	۷۱٪	۳۹٪	۶۱٪	۲۳٪	۷۷٪	۲۰٪	۸۰٪	قضاوت و برآوردهای حسابداری در ابگم به

کل پاسخ‌دهندگان		دیگر شرکت‌ها		بیمه‌ها		بانک‌ها		اجرا و پیاده‌سازی ابگم
		بله	خیر	بله	خیر	بله	خیر	
								نحوه قابل ملاحظه‌ای متفاوت از رویه فعلی شرکت است و منجر به تعدیلات قابل توجه می‌شود.
٪۳۴	٪۶۶	٪۳۱	٪۶۹	٪۲۳	٪۷۷	٪۵۴	٪۴۶	هیئت مدیره نسبت به هزینه‌های اجرای ابگم آگاهی دارند.
٪۱۹	٪۴۰	٪۴۷	٪۵۳	٪۴۵	٪۵۵	٪۲۰	٪۸۰	بودجه زمانی و ریالی اجرای ابگم را شرکت تأمین کرده است.
٪۳۹	٪۶۱	۰	٪۱۰۰	٪۵۵	٪۴۵	٪۱۰۰	۰	هیئت مدیره تمام مشکلات پیش روی اجرای ابگم را شناسایی و راه حل مربوطه را نیز پیش بینی کرده است.
٪۳۹	٪۶۱	٪۳۹	٪۶۱	٪۲۳	٪۷۷	٪۲۰	٪۸۰	شرکت تمایل دارد ابگم صرفاً به لحاظ شکلی اجرا شود و نفع خاصی در پیاده‌سازی آن نمی‌بیند.
٪۵۶	٪۴۴	٪۵۴	٪۴۶	٪۲۳	٪۷۷	٪۱۰۰	۰	تفاوت مبالغ صورت‌های مالی مبتنی بر ابگم و استانداردهای ملی توسط هیئت مدیره (مدیرعامل) مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.
٪۳۹	٪۶۱	٪۱۶	٪۸۴	٪۲۳	٪۷۷	٪۱۰۰	۰	مدیریت معتقد است اجرای ابگم منجر به کاهش هزینه سرمایه شرکت خواهد بود.
٪۴۵	٪۵۵	٪۵۴	٪۴۶	٪۲۳	٪۷۷	٪۵۴	٪۴۶	حسابرس شرکت مشوق و حامی شرکت در فرایند اجرای ابگم است.

مطابق با جدول فوق، بیش از ۹۱ درصد از هیئت مدیره واحدهای مربوطه، تمایل به اجرای ابگم دارند. این افراد شامل هیئت مدیره تمام شرکت‌های بیمه‌ها و سایر شرکت‌ها و ۴۶ درصد هیئت مدیره بانک‌ها می‌باشند.

به اذعان پاسخ‌دهندگان در بیش از ۷۷ درصد شرکت‌های بیمه و ۴۷ درصد سایر شرکت‌ها، جلسات توجیهی، کمیته راهبری برای استقرار ابگم در شرکت و جلسات

هفتگی (ماهانه) به صورت منظم برای هماهنگی فعالیت‌های لازم برای اجرای پروژه ابگم برگزار می‌شود. در هیچ‌یک از بانک‌های پاسخ‌دهنده جلسات و کمیته‌های مربوطه تشکیل نمی‌شود.

۵۳ درصد بانک‌ها، ۵۵ درصد بیمه‌ها و ۴۷ درصد سایر شرکت‌ها معتقدند به کارگیری ابگم در سطح صورت‌های مالی تلفیقی به‌عنوان مکمل صورت‌های مالی مبتنی بر استانداردهای ملی، نگرانی‌های هیئت‌مدیره را کاهش داده است.

بیش از ۷۶ درصد دیگر شرکت‌ها و بیمه‌ها، برنامه‌ای برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و ورود به بورس‌های بین‌المللی دارند. در این بین بانک‌های پاسخ‌دهنده هیچ‌کدام برنامه‌ای برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و ورود به بورس‌های بین‌المللی ندارند.

حدود ۸۰ درصد از بانک‌ها، ۷۷ درصد از بیمه‌ها و ۶۱ درصد از دیگر شرکت‌ها معتقدند قضاوت و برآوردهای حسابداری در ابگم به نحوه قابل‌ملاحظه‌ای متفاوت از رویه فعلی شرکت است و منجر به تعدیلات قابل توجه می‌شود.

هیئت‌مدیره ۷۷ درصد از شرکت‌های بیمه، ۶۹ درصد از سایر شرکت‌ها و ۴۶ درصد از بانک‌ها نسبت به هزینه‌های اجرای ابگم آگاهی دارند و همچنین معتقدند حسابرس شرکت مشوق و حامی شرکت در فرایند اجرای ابگم است.

در ۸۰ درصد بانک‌ها و بیش از ۵۳ درصد بیمه‌ها و دیگر شرکت‌ها، بودجه زمانی و ریالی اجرای ابگم تأمین شده است. در مقابل این واحدها تمایل دارند صرفاً این استانداردها به لحاظ شکلی اجرا شود و نفع خاصی در پیاده‌سازی آن نمی‌بینند.

در ۱۰۰ درصد سایر شرکت‌های پاسخ‌دهنده، هیئت‌مدیره تمام مشکلات پیش‌روی اجرای ابگم را شناسایی و راه‌حل مربوطه را نیز پیش‌بینی کرده است. این نسبت در بیمه‌ها ۴۴ درصد و در بانک‌ها صفر است. علاوه بر این، بحث درباره تفاوت مبالغ صورت‌های مالی مبتنی بر ابگم و استانداردهای ملی توسط هیئت‌مدیره (مدیرعامل) نیز در هیچ‌کدام از بانک‌های پاسخ‌دهنده انجام نگرفته و آن‌ها اعتقاد ندارند که اجرای این استانداردها منجر به کاهش هزینه سرمایه می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

مطابق با نتایج به‌دست‌آمده در این تحقیق، از بین شرکت‌های موردبررسی بیش از ۸۰ درصد بانک‌ها و هم‌چنین بیش از ۶۵ درصد سایر شرکت‌ها فرایند اجرای ابگم را آغاز کرده‌اند. در مقابل هیچ‌کدام از شرکت‌های بیمه‌ای که در تحقیق شرکت کرده‌اند، این فرایند را آغاز نکرده‌اند که این امر ناشی از الزام بیمه مرکزی به اجرای ابگم از سال ۱۴۰۰ می‌باشد. هم‌چنین در بیش از ۴۶ درصد بانک‌ها و ۱۹ درصد سایر شرکت‌های موردبررسی برنامه و دستورالعمل مدون برای اجرای استانداردهای بین‌المللی تهیه‌شده است؛ این در حالی است که هیچ‌کدام از شرکت‌های بیمه موردبررسی در زمان انجام تحقیق، برنامه مدونی برای اجرای استانداردهای بین‌المللی ندارند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که علیرغم این‌که مدیران شرکت‌های موردبررسی در این تحقیق به مزایای به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی واقف می‌باشند (مهم‌ترین مزیت در بانک‌ها و سایر شرکت‌ها بهبود مقایسه‌پذیری و در شرکت‌های بیمه کاهش هزینه دسترسی به اطلاعات عنوان شده است)، بااین‌وجود، در این مسیر با چالش‌هایی مواجه می‌باشند و ازجمله در بانک‌ها هزینه آموزش در سطح بانک‌ها و استفاده‌کنندگان از اطلاعات مالی، در شرکت‌های بیمه تفاوت قوانین و مقررات با استانداردهای بین‌المللی (به‌خصوص در موضوع ذخایر) و در سایر شرکت‌ها کمبود حسابداران و حسابرسی‌کننده‌ها که از نظر فنی مهارت اجرای استانداردهای مذکور را داشته باشند. علاوه براین، نتایج نشان می‌دهد که در اجرا و به‌کارگیری ابگم، شرکت‌های مورد بررسی در این تحقیق از درجات مختلفی از همراهی و پشتیبانی نسبی مدیران ارشد و سایر عوامل حاکمیت شرکتی خود برخوردار هستند.

پیشنهاد‌های کاربردی

با توجه به نتایج این پژوهش و اهمیت بالای اجرای ابگم، به نظر می‌رسد علیرغم این‌که تک‌تک شرکت‌ها اقداماتی جهت به‌کارگیری ابگم داشته‌اند، اما عزم ملی جدی برای پیگیری دقیق پروژه اجرای ابگم وجود ندارد و نهادهای ناظر ازجمله سازمان بورس، بانک مرکزی و بیمه مرکزی هماهنگی لازم برای انجام این پروژه را ندارند. ازاین‌رو، پیشنهاد می‌شود نهادهای قانون‌گذار و استانداردها‌گذار از طریق برگزاری جلسات مشترک با اعضای

هیئت‌مدیره شرکت‌ها، بانک‌ها و بیمه‌ها به دغدغه‌های آن‌ها توجه نموده و با در نظر داشتن تجربه سایر شرکت‌ها در این زمینه، راهکارهای عملی برای حل مسائل مربوطه ارائه دهند. همچنین سازمان بورس از طریق برگزاری نشست‌ها و جلسات منظم، هماهنگی بیشتر با بانک مرکزی، بیمه مرکزی و سازمان امور مالیاتی، جهت رفع موانع و مشکلات پیشگام شود. بازار و تقاضای زیادی برای آموزش کاربردی و عملی ابگم وجود دارد و دانشگاه‌ها و مراکز آموزش حرفه‌ای می‌توانند از این فرصت استفاده و نیروی آموزش‌دیده موردنیاز را تأمین کنند. ضمناً شرکت‌ها برای تسریع روند آموزش ابگم، برنامه آموزشی مدونی را برای کارکنان خود تهیه و آماده کنند تا استانداردها را به‌صورت تئوری و عملیاتی یاد بگیرند.

پیشنهادها برای تحقیقات آتی

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد علیرغم حمایت هیئت‌مدیره از به‌کارگیری و اجرای ابگم در شرکت‌ها، همچنان وضعیت اجرای استانداردهای مذکور در سطح مطلوبی نمی‌باشد. در این بین، با توجه به این که الزامات اخیر سازمان بورس تنها متوجه صورت‌های مالی تلفیقی است، برخی چالش‌های مطرح‌شده توسط پاسخ‌دهندگان مانند تفاوت قوانین و مقررات مالیاتی با استانداردهای بین‌المللی منطقی به نظر نمی‌رسد و لذا این سؤال مطرح است که دلیل اصلی عدم استقبال از اجرای ابگم در بین شرکت‌ها چیست؟ همچنین با توجه به این که سازمان بورس و اوراق بهادار نهاد مسئول پیاده‌سازی ابگم در بین شرکت‌های تحت نظارت خود می‌باشد، این سؤال مطرح است که چرا این سازمان تاکنون برنامه‌ریزی و اقدامات دقیقی جهت اجرای استانداردهای مذکور و رفع موانع و چالش‌های مطرح‌نشده است و پروژه پیاده‌سازی ابگم به‌صورت جدی توسط آن سازمان دنبال نشده است؟ این سؤالات می‌تواند در تحقیقات آتی با استفاده از ابزار مصاحبه مورد مذاقه و واکاوی قرار گیرد.

ORCID

Ali Rahmani

Azam Valizadeh Larijani

Elham Rabihavi

<https://orcid.org/0000-0001-5458-9963>

<https://orcid.org/0000-0002-8874-990X>

<https://orcid.org/0000-0003-4488-5181>

منابع

- افتخاری، علی اکبر. (۱۳۹۵). *IFRS*، مزایا و چالش‌های پنهان آن، www.seo.ir.
خوش‌طینت، محسن و رحیمیان، نظام‌الدین. (۱۳۸۳). هماهنگ‌سازی استانداردهای حسابداری، *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۲ (۶): ۸۳-۱۱۲.
- رحمانی، علی. (۱۳۸۶). بهبود کیفیت گزارشگری بانک‌ها، حسابدار، ۱۸۸: ۳-۷.
رحمانی، علی و علی‌پور، شراره. (۱۳۸۹). موانع پذیرش استانداردهای بین‌المللی حسابداری در ایران، *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۷ (۲۷): ۷۵-۹۹، doi: 10.22054/QJMA.2009.6940
- سلیمانی امیری، غلامرضا و رسولی، ندا. (۱۳۹۶). دیدگاه افراد فعال در حرفه حسابداری در خصوص پذیرش و به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در ایران، *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، ۷ (۲): ۱-۲۴، doi: 10.22051/JERA.2017.14863.1641
- سیدی، احمد؛ دهدار، فرهاد و نوجوان، مهناز. (۱۳۸۹). ضرورت پذیرش، فرصت‌ها و چالش‌های استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، *فصلنامه دانش و پژوهش حسابداری*، ۴۸.
- فخاری، حسین؛ فقیه، محسن و بی‌زر، ولی‌اله. (۱۳۹۳). مطالعه هزینه-فایده اجرای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (*IFRS*) بر مبنای تئوری ذی‌نفعان در ایران، *ماهنامه بورس*، ۱۱۱: ۱۰۳-۱۰۴.
- گراوند، محمد. (۱۳۹۴). همگرایی بین‌المللی و پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، *مطالعات حسابداری و حسابرسی*، ۴ (۱۴): ۱-۱۵، doi: 10.22034/IAAS.2015.103465
- نظری، علیرضا؛ فدایی، ایمان و تقی ملایی، سعید. (۱۳۹۲). نکاتی در خصوص اهمیت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و مزایا و معایب آن، *مجله اقتصادی*، ۱ و ۲: ۴۵-۵۲.

هاشم نیا، شهرام و خاکسار، حمیدرضا. (۱۳۹۶). گذری بر جهانی‌سازی استانداردهای حسابداری، دومین کنفرانس بین‌المللی تکنیک‌های مدیریت و حسابداری.

References

- Abiodun, J. O., & Asamu, K. (2018). Comparative Analysis of the Pre and Post Adoption of IFRS on Performance of Listed Manufacturing Companies in Nigeria. *Social Sciences*, 5(1), 85- 105.
- Barth, M. E., Landsman, W. R., Lang, M. H. & William, C. D. (2011). *Are IFRS-Based a U.S. GAAP Based Accounting Amounts Comparable?* (Working Paper No. 78). Stanford, CA: Stanford University
- Brown, J., Falaschetti, D. & Orlando, M. (2010). Auditor Independence and Earnings Quality: Evidence for Market Discipline vs. Sarbanes-Oxley Proscriptions. *American Law and Economics Review*, 12 (1), 39-68.
- Bushman, R., & Landsman, W. R. (2010). The pros and cons of regulating corporate reporting: a critical review of the arguments. *Accounting and Business Research*, 40(3), 259-273.
- Daske, H., Hail, L., Leuz, C., & Verdi, R. (2013). Adopting a label: Heterogeneity in the economic consequences around IAS/IFRS adoptions. *Journal of Accounting Research*, 51(3), 495-547.
- Fox, A., Hannah, G., Helliar, C., & Veneziani, M. (2013). The costs and benefits of IFRS implementation in the UK and Italy. *Journal of Applied Accounting Research*, 14(1), 86-101.
- Gassen, J., & Sellhorn, T. (2006). Applying IFRS in Germany: Determinants and consequences. *Germany: Determinants and Consequences*, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=906802> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.906802>.
- Inusah, N. & Dwommor, N. (2018). IFRS Adoption in Ghana: The Dimensions of Challenges Firms Encounter. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 7(2), 194-201.
- Iosco. (2008). *Statement on Providing Investors with Appropriate and Complete Information on Accounting Frameworks Used to Prepare Financial Statements*. Available at: <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD262.pdf>.
- Iosco. (2005). *Statement on the Development and Use of International Financial Reporting Standards in 2005*. Available at: <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD182.pdf>
- Jain, P. (2011). IFRS implementation in India: Opportunities and challenges. *World Journal of Social Sciences*, 1(1), 125-136.

- Jermakowicz, E. K., & Gornik-Tomaszewski, S. (2006). Implementing IFRS from the perspective of EU publicly traded companies. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 15(2), 170-196.
- Kedir, A. (2019). The Challenges and Prospects of First-Time Adoption of International Financial Reporting Standards (IFRS) in the Case of Selected Commercial Banks. Available at: <http://197.156.93.91/handle/123456789/5244>.
- Odia, J. O., & Ogiedu, K. O. (2013). IFRS adoption: Issues, challenges and lessons for Nigeria and other adopters. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4(3), 389.
- Odo, J. O. (2018). Adoption of IFRS in Nigeria: Challenges and the Way Forward. *Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(8), 426-440.
- Ozu, C., Nakamura, M., Nagata, K., & Gray, S. J. (2018). Transitioning to IFRS in Japan: Corporate Perceptions of Costs and Benefits. *Australian Accounting Review*, 28(1), 4-13.
- Oslo Borse. (2019). *Shares most traded*, Available at: https://www.oslobors.no/ob_eng/ (Accessed 17 September 2019).
- Soderstrom, N. S., & Sun, K. J. (2007). IFRS adoption and accounting quality: a review. *European Accounting Review*, 16(4), 675-702.
- Sharma, S., Joshi, M. & Kansal, M. (2017). IFRS adoption challenges in developing economies: An Indian perspective. *Managerial Auditing Journal*, 32(5), 406-426.
- Tsunogaya, N., Hellmann, A., & Scagnelli, S. D. (2015). Adoption of IFRS in Japan: Challenges and consequences. *Pacific Accounting Review*, 27(1), 3-27.
- Walid. K., & Olfa, K. (2018). IAS/IFRS adoption and behavioural dimension: A meta-analysis of the empirical evidence. *Studies in Business and Economics*, 13(1), 148-160.
- Eftekhari, A.A. (2016). *IFRS, Its Hidden Benefits and Challenges*, www.seo.ir. [In Persian]
- Fakhari, H., Faghih, M. & Bizar, V. (2014). Cost-benefit study of implementing International Financial Reporting Standards based on stakeholder theory in Iran. *Bourse Monthly*, 111, 103-104. [In Persian]
- Geravand, M. (2015). International Convergence and Implementation of International Financial Reporting Standard. *Journal of Accounting and Auditing Studies*, 4(14), 1-15, doi: 10.22034/IAAS.2015.103465. [In Persian]
- Hashemnia, Sh., & Khaksar, H.R. (2017). *Transition to the Globalization of Accounting Standards*, the Second International Conference on Management and Accounting Techniques. [In Persian]

- Khoshtinat, M., & Rahimian, N. (2004). Accounting Standards Harmonization. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 2(6), 83-112. [In Persian]
- Nazari, A., Fadaee, I. & Taghi Mollaei, S. (2013). Tips on the importance of international financial reporting standards and their advantages and disadvantages. *Economic Journal*, 1&2, 45-52. [In Persian]
- Rahmani, A. (2007). Banks, Reporting Quality improving. *Hesabdar*, 188, 3-7. [In Persian]
- Rahmani, A. & Alipour, Sh. (2009). Barriers to adoption of international accounting standards in Iran. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 7(27), 75-99, doi: 10.22054/QJMA.2009.6940. [In Persian]
- Seyyedi, A., Dehdar, F., & Nojavan, M. (2010). Necessity of acceptance, opportunities and challenges of International Financial Reporting Standards. *Journal of Accounting Knowledge and Research*, 48. [In Persian]
- Soleimani amiri. Gh., & Rasooli. N. (2017). Perceptions of accounting professionals in the adoption and implementation of International Financial Reporting Standards in Iran. *Journal of Empirical Researches in Accounting*, 7 (2), 1-24, doi: 10.22051/JERA.2017.14863.1641. [In Persian]

استناد به این مقاله: رحمانی، علی، ولی‌زاده لاریجانی، اعظم، ربیهاوی، الهام. (۱۴۰۱). بررسی تجربی پروژه اجرا و پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در ایران، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۹(۷۴)، ۱۱۷-۱۴۳.

DOI: 10.22054/QJMA.2022.62791.2298

Empirical Studies in Financial Accounting is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

